

ENDER PEKDEMİR'DEN İLGİNÇ BİR KİTAP: TAŞLAR VE İNSAN

Aşağıdaki yazılar, Maden Yüksek Mühendisi Ender Pekdemir'in yazdığı Taşlar ve İnsan başlıklı kitabını tanıtmak amacıyla yazılan ve Sayın Pekdemir ile kitap üzerine bir söyleşiyi de içeren yazılar olup TMMOB Maden Mühendisleri Odası süreli yayınlarından olan Madencilik Bülteni'nin Ocak ve Mart 2004 sayılarında yayımlanmıştır.

ENDER PEKDEMİR'DEN İLGİNÇ BİR KİTAP: TAŞLAR VE İNSAN

Mehmet KAYADELEN/Maden Mühendisi

"Kitabın içeriği bir yana, gazete bile okumamak için insanların binbir yapay bahaneye sığındığı toplumumuzda, E. Pekdemir'in, profesyonel uğraşı alanının dışındaki bir konuyu derinliğine araştırması, derlediği bilgileri amaca yönelik bir kurgu ile kitap halinde toplumun yararına sunmak istemesi ve kitabın yazımında kolayına kaçmadan bunca özen göstermesi, her türlü takdir ve övgünün üstündedir."

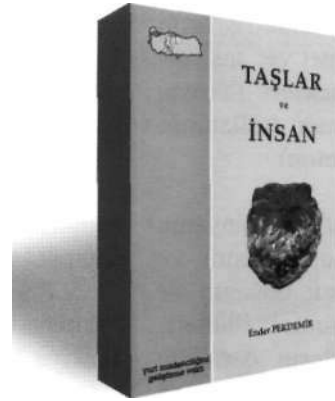
Sayın Lütfü Çallı, Türkiye Taşkömürü Kurumu (TTK) Yönetim Kurulu Üyesi iken Zonguldak'ta bulunduğu bir mart akşamında, çok önemli bir şeyi anımsadığını belli edercesine söyleşinin orta yerinde aniden; "Ender Pekdemir bir kitap yazmış, harika bir şey! Elimden düşürmeden büyük bir keyifle okudum. Adı: Taşlar ve İnsan. Ya-kmda Yurt Madenciliğini Geliştirme Vakfı yayını olarak çıkacak..." demeseydi, E. Pekdemir'in bir kitap yazdığından bu denli erken haberim olamayacak; Sayın Pekdemir de imzalı bir kopyasını gönderme lütfunda bulunmasaydı, Taşlar ve İnsanı bu denli erken okuyamayacak, kimi bilgilerimi pekiştirmenin ve pek çok nitelikli yeni bilgi edinmenin hazzını bu denli erken tadamayacaktım.

Taşlar ve İnsan Yurt Madenciliğini Geliştirme Vakfı yayını olarak geçtiğimiz aylarda yayımlandı. 168 sayfa. Yedi bölümden oluşuyor.

İçeriği: "'Khaos'tu hepsinden önce varolan...' diye başlıyor Hesiodos'un dizeleri ile mitoloji; orada yer, gök ve her şey iç içe, her şey karmakarıştı. Önce yer ve gök ayrıldı, sonra her şey tek tek ayrılarak yerini aldı ve sonunda dünyanın düzeni kuruldu." tümceleri ile Antik Yunan mitolojisine gönderme yaparak başlayan Giriş bölümünde, insanların doğanın yapısı ve işleyişine olan ilgisinin çok eskilere uzandığı çeşitli örneklerle anlatılıyor; doğa olayları ve doğanın bir bütün olduğu, bu bütünü tanımaya, açıklamaya hiç bir bilim dalının tek başına yeterli olamayacağı, bu nedenle sorgulama araçlarını gereğince ve elden geldiğince çeşitlendirmek, bakış açısını olabildiğince geniş tumak gerektiği vurgulanıyor; pek çok işini kolaylaştıracağı için insanın

doğayı tanımmasının bir bakıma görevi sayılması gerektiği belirtiliyor ve kitabın içeriği hakkında genel bir bilgi veriliyor.

Dünyamız başlıklı ikinci bölümün altbaşlıkları: Oluşum üzerine; Soğuma süreci; Denizler, karalar ve yeni yüzey şekilleri; Canlılığın ortaya çıkışı; Genel tarihleme (Başlangıç çağı, Birinci zaman, İkinci zaman, Üçüncü zaman); Yeni ve değişik bir taş türü (Canlı kökenli taş örnekleri); Son durumu ile yer yuvarının yapısı; Büyük kitle hareketleri ve büyük yapılar (Kitle hareketleri, Yanardağlar, Çok büyük çukur alanlar, Dağ oluşumları ve kara oluşumları, Kalkanlar, Ada yaylan ve okyanus çukurları, Diğer önemli yapılar); Tabla hareketleri ve anakaraların kayması (Tabla hareketleri, Anakaraların kayması); Diğer kitlesel hareketler (Buzullar ve buzul çağları, Doğal sera etkisi ve diğer etkenler, Son buzul çağı yüzey şekilleri, Denizbasması ve denizçekilmesi, Kitle hareketleri ve canlılar, Göreceli küçük tektonik olaylar, Doğa olaylarında zaman).



Mineraller ve taşlar başlıklı üçüncü bölümün altbaşlıkları: Yer kabuğunun yapısı; Kristaller ve mineraller (Kristaller, Mineraller); Mineral türleri (Yalın element mineralleri, Bileşiklerden oluşan mineraller, Diğer sınıflamalar, Minerallerin tanınması); Taşlar (Magma taşları veya korkayaçlar, Tortul kayaçlar, canlı kökenli kayaçlar, Başkalaşım kayaçları); Doğanın bazı özel yapı taşları (Kanyon, Peribacaları, Mağaralar, Sarkıt ve diktler, Obruklar, Heyelanlar ve erozyon); Bazı taşörnekleri (Granit, Bazalt, Diyabaz, Obsidyen, Andezit, Tüf, Kireçtaşı, Zımpara Taşı, Traverten, Serpantin, Siyenit, Mermer, Madenler).

Anadolu başlıklı dördüncü bölümün altbaşlıkları: Anadolu yüzey şekillerinin genel görünümü; Anadolu'da korkayaç yapılar ve örnekleri (Ankara ve Afyon yöresi, Karapınar, Meke gölü ve Acıgöl, Hasandağ, Güllüdağ ve Melendüz Dağları, Erciyes Dağı, Ağrı dağları, Nemrut Dağı, Süphan dağı,

Tendürek dağı); Anadolu'da buzul çağı; Anadolu'da dağoluşum süreci; Faylar ve depremler (Kuzey Anadolu Fayı, Büyük çökme alanları, Anadolu'da deprem bölgeleri, Bindirmeler); Anadolu karasının genel tektonik evrimi; Anadolu'da bazı doğal yapılar (Çanakkale Boğazı, İstanbul Boğazı, Marmara Denizi, İzmit Körfezi, Tuz Gölü ve çevresi, Bazı küçük yanardağlar, Buzul Dağı, Van Gölü, Uludağ, Kazdağ).

Doğaya İnsan Katılıyor başlıklı beşinci bölümün altbaşlıkları: Primatlar; İlk taş ve sonrası; Yontmataş Çağı (Altyontmataş Çağı ve Ateş, Orta Yontmataş Çağı, Üst Yontmataş Çağı); Orta Taş Çağı; Yeni Taş Çağı (İlk barınakların yapımı).

Anadolu'da İnsan başlıklı altıncı bölümün altbaşlıkları: Anadolu'da ilk yerleşimler; Yeni Taş Çağı yerleşimleri (Alçı, kireç ve odunkömürü, Bulunan ilk yerleşim yerleri, Orta Anadolu yerleşimleri); Taşın yapılarda kullanılması; Tuğla yapımı ve taşbağlayıcıları, Anadolu'dan taş yapı örnekleri (Troya, Kültepe ve Hattuşa, Yapılarda mermer kullanımı, Frigya kentleri, Efes, İstanbul surları, Beton).

Sonuç bölümünde de özet olarak; Dünyanın son durumu; Dünyanın varlığının korunmasını ve sürdürmesini sağlayan enerji kaynakları; doğanın ve doğal olayların anlaşılabilmesinin temel ilkeleri; doğadaki değişimin sürekliliği, canlıların özellikle insanın doğaya ilk katıldıkları andan başlayarak doğadaki değişime katkıda bulunması konularında bir değerlendirme yapılıyor; insanın çevrenin tükenen bir değer olduğunu ya da tükenebilir varlıklardan oluştuğunu sonunda öğrendiği belirtiliyor. Bölüm -dolayısıyla da kitap- şu sözlerle bitiriliyor: "İnsanın doğal çevreyi koruması yalnız doğa güzellikleri için değil, gerçekte kendi varoluş koşullarının sürekliliğini sağlamaya katılmış olması ile asıl anlamını kazanıyor."

Başlıklardan da anlaşılacağı gibi, Taşlar ve İnsan, taşların, Dünyanın oluşumundan bugüne kadarki 4,6 milyar yıllık serüveni ile insanın ilk primatlardan bugüne kadarki 75 milyon yıllık serüvenini anlatıyor, bu serüvenlerin kesişme noktalarına ve özellikle de Anadolu'daki kesimlerine odaklanıyor. Anlatımı rahat ve duru. En karmaşık konular bile kolaylıkla anlaşılabilir. Bilimin yaşam ve çevre ile bağlantısını kuran hemen her sayfadaki popüler bilgiler, okuyucunun ilgisini sürekli canlı tutuyor. Okuyucu, bilimin "can sıkıcı" karmaşıklığında kaybolmadan, konuyla ilgili temel bilgileri sindire sindire, özellikle bazı doğal ve taş yapılarda soluklana soluklana, gezegenimizin ve

insanın (kendisinin) milyonlarca yıllık geçmişlerinde keyifli bir yolculuk yapabiliyor. Bu nedenlerle Taşlar ve İnsan, yalnızca yerbilim formasyonuna sahip olanların değil, hemen herkesin rahatlıkla okuyabileceği bir kitap.

İlginç popüler bilgiler, okuyucunun karşısına herhangi bir anda çıkabiliyor. Örneğin okuyucu, Anakaraların Kaymasını okurken, Himalaya dağlarının çarpışma sonucu oluştuğunu (s. 51); Yüzey kayaçlarını okurken, Nemrut Dağının tepesindeki krater gölünün Anadolu'daki en geniş (12 km²) krater gölü olduğunu (s. 81); Graniti okurken, İstanbul Sultanahmet'teki Dikilitaş'ın öyküsünü (s. 98); Tuz Gölü ve çevresini okurken, ODTÜ arazisi içindeki Eymir Gölünün, İnce-su dere yatağının vadilerden gelen birikintilerle kapanması sonucu oluştuğunu (s. 122); Yeni Taş Çağını okurken, Basra Hürmüz Ovasının tarihteki ilk yerleşim yeri olduğunu ve bunda olasılıkla bölgedeki yüze-ye çıkabilen petrol ve doğalgazın etkili olduğunu (s. 138); Tuğla yapımı ve taş bağlayıcılarını okurken, yüksek yapıların kurulmasında çok ağır taşların metrelerce yüksekliklere nasıl çıkarıldığını ve sütunların nasıl dikildiğini (s. 153); İstanbul Surlarını okurken Ankara ve Haydarpaşa garlarının yapımında kullanılan taşın bir konglomera oluşumu olan Hereke Pudding'leri olduğunu (s. 161) da öğrenebiliyor.

E. Pekdemir Maden Yüksek Mühendisi. İTÜ Maden Fakültesi 1969 yılı mezunu. Otuz yıldan fazla süre ile Türkiye Kömür İşletmeleri (TKİ) Kurumunun merkez birimlerinde ve çok sayıdaki müessesesinde/işletmesinde çeşitli görevlerde bulundu. Yaklaşık 2 yıl özel kesimde tünel ve kuyu kazı işlerinde çalıştı. Kamu kesimindeki son görevi Çevre Bakanlığı Müsteşar Yardımcılığı idi. Odamızda Yönetim Kurulu dahil, çeşitli kurullarda görev aldı. Önsöz'de kitabın amacını belirlerken şunları yazmış: "Kitabın ilk amacı, yerbilimleri ile doğrudan ilgisi olmayan ancak, doğaya ve cansız doğa varlıklarına, doğal yapılara ilgi duyanlara bilimsel veriler ışığında katkıda bulunmaya çalışmak.. (...) Öngörülen ikinci amaç, madenleri, madencilik ve bunların çevresel etkilerini konu alan bir çalışmaya altyapı niteliğinde ön bilgi oluşturmak..."

Kitabın içeriği bir yana, gazete bile okumamak için insanların binbir yapay bahaneyle sığındığı toplumumuzda, E. Pekdemir'in, profesyonel uğraşı alanının dışındaki bir konuyu derinliğine araştırması, derlediği bilgileri amaca yönelik bir kurgu ile kitap halinde toplumun yararına sunmak istemesi ve kitabın yazımında kolayına kaçmadan bunca özen göstermesi, her türlü takdir ve övgünün üstündedir. E. Pekdemir'i candan kutlarım, *m*

ENDER PEKDEMİR¹ ile "TAŞLAR ve İNSAN" KİTABI ÜZERİNE SÖYLEŞİ

Mehmet KAYADELEN/Maden Mühendisi

Değerli meslekdaşımız Sn. Mehmet KAYADELEN'in sevgili meslekdaşımız Sn. Ender PEKDEMİR'in yılların birikimini imbikten damırcasına sabırla, özenle, binbir emekle damla damla biriktirdiği mesleki bilgi ve deneyimlerinin yanı sıra özel ilgi ve merakını jeoloji, jeomorfoloji, mineraloji, paleontoloji, antropoloji, arkeoloji, coğrafya ve mitoloji bilgileriyle de alabildiğince destekleyerek hazırlamış olduğu o güzelim kitabı "TAŞLAR VE İNSAN"ı tanıtan yazısını geçen sayımızda yayınlamıştık. Sn. KAYADELEN'in kendine özgü berrak dili ve akıcı anlatımıyla o kadar güzel bir şekilde sunduğu yazısıyla tam bir bütünlük oluşturan Sn. PEKDEMİR ile yapmış olduğu röportajı, dikkatsizlik nedeniyle yayınlamamıştık. Sn. KAYADELEN'den özür dileklerimizle bu röportajı, 39. Genel Kurulumuzun ardından bu ilk sayımızda yayınlıyoruz, **m**

Elinize, beyninize sağlık Sn. PEKDEMİR ve Sn. KAYADELEN,

Saygılarımla,
Turhan ÜNVER

Taşlar ve İnsan'm yazılış öyküsü de içeriği kadar ilginç olmalı. Bu öyküyü öğrenmek ve kimi konulardaki görüşlerini almak amacıyla E. Pekdemir'e yöneltilen sorular ile verdiği yanıtlar aşağıda yer almaktadır.

- Maden mühendisleri öğrenim yıllarında edindikleri jeoloji, petrografi, mineraloji dallarındaki bilgilerin çoğunu, işlerinde tekrarlama ve geliştirme şansları olmadığı için, zaman geçtikçe genellikle unuturlar. Kitabınıza bakılırsa, siz bu bilgilerinizi canlı tutmakla kalmamış, hem geliştirmiş, hem de pek çok daldaki bilgilerle destekleyerek yaşam ve çevre ile ilişkilendirmişsiniz. Bu konulara özel ilginiz mi var?

- Kitabın ana gövdesini, adları Kaynaklar başlığı altında verilen kitaplar ile biraz da yerinde yapılan gözlemler, uygulamalar ve değerlendirmeler oluşturuyor. Bu arada çok önemseydiğim hocalarımızın derslerini de özellikle saymam gerekir. Yazılı ya da sözlü bilgilerin doğada karşılığını görmenin özel bir keyfi var.

- Beslendiğiniz başka kaynaklar da olmalı.

- İlgili görülen hemen her şeyden yararlanmaya çalıştığımı söyleyebilirim.

- Ya insanın evrimine ilginiz?

- insan evrimine ilgimi; varoluşun temel altyapısı olan doğa ile insanın ilişkisini daha yalın olarak görme girişiminde önemli bir unsur olarak değerlendirmeye, şeklinde açıklamak isterim.

- İnsan ile taşı aynı tarihsel kesitlerde buluşturmak aklınıza nasıl geldi? Bu kitabın yazılış öyküsünden biraz söz eder misiniz?

- Kitabın yazılmasında öncelikli amaç, toplumda çok önemli yerleri olmasına karşın, yalnız özel durumlarda gündeme gelen madenler ve madencilikle ilgili konuları biraz daha yakından tanıtmak, daha geniş kesimleri bilgilendirmeye çalışmaktı. Bu yöndeki araştırmalar ilerledikçe, insanın genelde taşlarla olan ilişkisinin konunun temeli olduğu daha yoğun biçimde ortaya çıkmaya başladı ve önceliği taşlar aldı.

İlk taş kullanımı kitapta tümü ile düşsel bir kurgu ile anlatılmış olsa da, bu veya benzeri türdeki bir başlangıcın, belki de eşzamanlı olarak pek çok yerde,

SÖYLEŞİ

bir zorunluluk veya bir gereklilikten kaynaklandığını ve olayın insanın evrim sürecinin ilk basamaklarında geliştiğini düşünmek pek yanıltıcı olmaz sanırım. İnsanın taşla buluşması ve bunun giderek gelişimini açıklayıcı somut veriler bulma olanağı yok. Bu nedenle, yeryuvarının ilk şekillenme sürecinin anlatımında da izlenen yolda olduğu gibi bazı usavurma denemelerine başvuruldu. Kısa bir not olarak, olağanüstü nitelikli bir çeviri ile dilimize kazandırılan "İnsanın Türeyişi" (C. Darwin) adlı kitabı, bu konuda çok önemli bir kaynak olarak değerlendirilmeye çalıştığımı da eklemek isterim.

- Hayli özenli çalışmışsınız. Ne kadar sürede yazdınız?

- Kitapta izlenecek ana çizgi ortaya çıktıktan sonra, özele inilmesi ve son şeklini verme çalışmaları yaklaşık iki yıl sürdü. Bu şekli ile bir yıl süresince de Maden Mühendisleri Odası'nda bekledi.

- Şimdi geriye dönüp baktığınızda, şu konuları ya da bilgileri de ekleyeydim, ya da şurasını şöyle ele alsaydım, gibisinden dediğiniz oluyor mu? Örneğin kitapta anakaraların değişik zamanlardaki konumlarını gösteren beş adet şekil dışında görsel malzeme yok. Bazı konuların algılanmasını/anlaşılmasını kolaylaştırmada bazı şekil, çizelge, fotoğraf gibi görsel malzemelerden de yararlanmayı düşündünüz mü?

- Ele alınan konu gerçekten çok geniş kapsamlı, istendiğince açılıp genişletilebilir, ancak, bu kapsamda gereksiz sayılabilecek ayrıntılara girmemenin, abartıya kaçmamanın sınırlarını iyi saptamak gerekiyor. Dediğiniz gibi şekil, çizelge, vb. görsel araçlarla çok daha iyi anlatımlar olabilir. Sanırım bu biraz da yayıncılık tekniği ve olanaklarla ilgili.

- Kitabı iki değerli bilim adamının, Prof. İhsan Ketin ile Prof. Nezihî Camtez'in anılarına ithaf etmişsiniz. Neden?

- Sayın İhsan Ketin, özellikle Anadolu karası üzerine çalışan yerbilim uzmanları arasındaki yeri tartışmasız bir isim. Sayın Nezihî Camitez, yaşı ile bize

biraz daha yakın olmasına da bağlı olsa gerek, daha kolay iletişim kurabildiğimiz, bilimadamlığı yanında gerçek aydın kimliğini de taşıyan bir öğretim üyesi idi. Örneğin, kitapta adı geçen H. C. Urey'in "Gezegenler, kökenleri ve gelişimleri" adlı özel bir kitabı tanımamın nedeni de kendisidir. Hocalarım olmaları bu iki önemli kişiyi biraz daha yakından tanıma olanak sağladı. Sunu, böyle bir geçmişte dayanıyor, kendilerini burada da saygı ile anıyorum.

- Kitabınız, başta yerbilimleri olmak üzere çok sayıda dalda öğrenim gören öğrencilere hayli yararlı olabilir. Bu doğrultuda çabalar oluyor mu?

- Kitabın değişik konularda öğrenim gören gençlere yararlı olabileceği yargısı beni yalnızca mutlu eder. Basımı gerçekleştiren "Yurt Madencilik Geliştirme Vakfı" gerek yayınları gerek eğitim çalışmaları ve gerekse diğer girişimleri ile adının gereğini tam olarak yerine getiren bir kuruluş.

- Dağıtımı kim yapıyor? Nasıl temin edilebilir?

- Basım yanında dağıtımı da aynı vakıf yapıyor.

- Kitapla ilgili olarak, bugüne değin herhangi bir tepki ya da değerlendirme aldınız mı?

- Olumsuz bir eleştiri henüz bana ulaşmadı. Bunun, kitabın yeterince okunmadığı ya da eleştiriye yer olmadığından mı kaynaklandığını bilemem. Özel olarak, yerbilimleri konularında görüşlerini önemseydiğim bazı uzmanlardan ve konu ile hiç bir yakınlığı bulunmayan okuyuculardan gelen sınırlı sayıdaki olumlu değerlendirmeleri, tepkileri, sonraki çalışmalar için umutlandırıcı olarak nitelemek istiyorum.

- Kitabınız şu tümce ile bitiyor: "İnsanın doğal çevreyi koruması yalnız doğa güzellikleri için değil, gerçekte kendi varoluş koşullarının sürekliliğini sağlamaya katılmış olması ile asıl anlamını kazanıyor." Bu tümce gelişigüzel seçilmiş bir tümce olmalı. Bir endişeyi, bir uyarıyı, bir dileği ifade ediyor gibi. Biraz açar mısınız?

- Aktardığınız tümceyi değerlendirirken kullandığınız sözcükler, gerçekte dile getirmek istediğim kaygıların özünü oluşturuyor, bu nedenle teşekkür ederim ve bu noktada bir vurgulama yapmak istiyorum: Madencilik etkinliklerini salt teknik içeriği ve ekonomiye olan katkısı ile değerlendirmenin yeterli olamayacağı çok açık bir gerçek. Doğrudan bu etkinliklerle ortaya çıkan ve doğada, bağlı olarak yaşam ortamında gelişen olumsuzluklar da madencilik adına yapılan işin doğal bir parçası niteliğindedir. Bu nedenle madencilik, salt olumlu yanları ile değil, yaşam ortamında neden olduğu değişiklikler, yarattığı olumsuz etkiler ile de bir bütün olarak ele alınma durumdadır. Uygur ülkelerde yıllar önce gündeme gelen bu yaklaşım, gerekli uygulamaları ile günümüzde büyük ölçüde yaşama geçirildi. Bu anlamda işin başında sayılabilecek ülkemizde de benzer anlayışın egemen olmasında, gerekli uygulamaların bir an önce başlatılmasında çok büyük yarar var.

Bu görüşten hareketle, Çevre Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı olarak görev yaptığım dönemde, madencilikle ilgili çok önemsedğim iki konu üzerinde önemle durmaya çalıştım; 'bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılması' ve 'maden işletmelerinde atık yönetiminin düzenlenmesi' olarak adlandırabileceğim iki konu ile ilgili yönetmelik taslakları geniş bir katılımı hazırlandı. Bunlardan atık yönetimi çalışmaları sırasında, bazı madencilik kuruluşlarına özel olarak ve yanlış davranıldığı şeklinde bazı asılsız söylemler bana dek ulaştı. Öncelikle bu önemli konunun daha sağlıklı koşullarda gelişmesinin gerekliliğini gözönünde tutarak, maden atıkları konulu çalışma ile tüm ilgimi kestim. Ancak, konunun önemi ortada ve sanırım bundan sonra göreve gelecek olanlar, gerekli duyarlılığı ve çabayı göstereceklerdir.

- *Dünyada her alanda olup bitenleri de dikkate alarak, kitapta bıraktığımız yerden sürdürmek isterseniz; insanın çevresi, evrimi ve insanlaşma sürecinin orta ve uzun vadedeki gelecekleri hakkında neler söyleyebilirsiniz?*

- Biraz önce de değinildiği üzere, kitapta asıl amaç madenler ve madencilik konusu etmek idi. Bu amacı,

açıklamaya çalıştığım bakış açısında ele alan bir kitap da son şeklini almak üzere. Yayınlanma olanağı bulursa dilerim geleceğe yönelik bazı kaygıların giderilmesinde olamasa bile en azından bu kaygıların gündeme getirilmesine, tartışılmasına katkı sağlayabilir, diye düşünüyorum.

- *İkinci kitap haberine en azından kendi adıma sevindim. Dilerim yayımlanır. Yaklaşık iki yıl süre ile Çevre Bakanlığı Müsteşar Yardımcılığı yaptınız. Bu, sektörümüz açısından önemli bir fırsat idi. Bu dönemde sektörün ne gibi kazanımları oldu?*

- Çevre Bakanlığı'ndaki görevim sırasında, yasa ve yönetmelik taslaklarının hazırlanması ve var olanların iyileştirilmesi çalışmalarına özel olarak ağırlık vermeye çalıştım. Bu belgelerin hazırlanmasında ülke gerçeklerinin önde tutulması ve uygulayıcıların görüşlerinin yeterince alınmasının zorunluluk olduğunu düşünüyorum. Aynı yaklaşımla, Avrupa Birliği ölçütlerinin yer yer ortaya çıkardığı bazı çelişkilerin birer uyumsuzluk konusu olmaktan çıkarak kolaylıkla aşılabildiği açıklıkla gözlemlendi. Buna örnek olarak; ÇED Yönetmeliği'nde 2002 Haziran ayında yapılan düzenlemelerle, diğer iş kollarında olduğu gibi madencilikte de 'gereksizlerin ayıklanması ve önemlilerin daha öne çıkarılması' ile önemli kazanımlar elde edildiğini, son bir yıl içinde yapılan ÇED uygulamalarının bunu doğrular nitelikte olduğunu söyleyebilirim.

- *Ekleme istedikleriniz var mı?*

- İzinizle, önemsedğim bir konuya daha kısaca değinmek istiyorum: Sağlık sorunları konusunda yaşadığımız bir sorunun benzerini gerek kuramsal çalışmalar ve gerekse uygulamalar sırasında yer bilimlerinde de yaşıyoruz; dil sorunu. Eylemler, konular, yapılar, vb. adlandırılırken çok daha geniş kesimlerce anlaşılır seçimlerin yapılmasında önemli yararlar olduğunu düşünüyorum. Uluslararası nitelik kazanmış bazı adlar, deyişler dışarıda bırakılırsa, örneğin, batolit, prospeksiyon, volkanizma, dekapaj, vb. dilimizde çok kolaylıkla karşılık bulabilecek, daha geniş kesimlerce anlaşılabilir kavramlar. Bunu da bir dilek olarak aktarmak istedim. •